

‘Om de sympathie van de massa te winnen, volstaat het om hen de meest domme en simpele dingen te zeggen’ (Adolf Hitler) – Kunnen we herhaling van geweld en misdaad tegengaan door kennis en begrip van het verleden?

Ondanks vele jaren van onderzoek en ontwikkeling, laat de mens zich maar al te vaak om de tuin leiden. Naïviteit en gebrek aan kennis strijden om voorrang waar het middelen tot misleiding en bedrog betreft. Verhalen van bekende, populaire personen worden zonder meer aangenomen, ook al blijken deze eerder een creatieve verdraaiing van feiten, gericht op het eigen gewin, in plaats van de naakte waarheid. Deze “aangepaste” versies van de werkelijkheid hebben in het verleden al tot veel onnodig geweld en diepe ellende geleid. Toch lijkt onze kritische houding zelden bestand tegen vurige toespraken en overtuigende leugens. We storten ons keer op keer blindelings in een oorlog, zonder na te denken over eventuele consequenties. Hoe kan de mens, die toch geacht wordt de meest leergierige diersoort te zijn, voorkomen dat de geschiedenis zich herhaalt?

De media is vandaag de dag de ideale manier om berichten te verspreiden of juist geheim te houden. Wie de media beheerst, beheerst het volk. Is de media immers niet onze spiegel op de werkelijkheid? Maar net als bij spiegels zie je nooit het hele plaatje, het beeld stopt bij de rand. Ook zit er altijd wel ergens een vlekje op het glas. Die zijn natuurlijk onvermijdelijk en meestal vrij onschuldig. Subjectiviteit komt overal voor waar mensen aan het werk zijn. Jammer genoeg wordt de waarheid soms ook doelbewust vertroebeld. Doofpotaffaires zijn een walgelijke vermindering van de werkelijkheid. Men heeft het recht te weten wat er zich in afspeelt in de wereld, zeker als dit invloed uitoefent op je naaste omgeving. De kernramp in Tsjernobyl van 1986 blies een radioactieve wolk naar grote delen van Europa en bedreigde duizenden mensen, toch besloten de Sovjetautoriteiten met geen woord te reppen over het voorval. Nu, meer dan vijftien jaar later, ondervinden velen nog dagelijks de gevolgen hiervan.

Naast deze mensonterende doofpotaffaires vormt censuur de overtreffende trap. Ook het communistische China gebruikt deze verderfelijke methode om het volk onder de duim te houden. “Wat niet weet, wat niet deert”, luidt niet voor niets het spreekwoord. Wanneer er toch protesten uitbreken in een poging inspraak te krijgen in de onverbiddelijke autocratie, worden deze hardhandig neergeslagen. Denken we maar aan het Tiananmenprotest in 1989, dat uitmondde in een slachting. Beelden waarop te zien was dat demonstranten en omstanders aan flarden geschoten werden op bevel van hun eigen overheid pasten echter niet in de kraam van de Chinese Communistische Partij. De herinneringen aan deze dappere studenten, alsook een duidelijke aanwijzing dat het hoogtijd is voor verandering, werden genadeloos uitgewist. Het is de ideale manier om verbetering van onacceptabele toestanden tegen te gaan. Sterker nog: deze wantoestanden zullen er op langere termijn nog verder op achteruitgaan als er niets aan gedaan wordt. Fouten zullen zich opstapelen zonder dat het volk de gelegenheid krijgt zich ertegen uit te spreken.

Kennis is macht. Het is dus noodzakelijk dat het onderwijs uitgebouwd en zo nodig verbeterd wordt. Onwetendheid maakt immers kwetsbaar: als je niet kunt lezen waarvoor je tekent, heb je geen andere keuze dan vertrouwen in diegene die je voorleest. Dat ondermijnt de noodzakelijke kritische houding volledig. Onderwijs alleen is echter niet genoeg: ook objectiviteit is een belangrijke factor. Het heeft immers geen zin roemrijke historische feiten te vermelden, maar de walgelijke achterwege te laten. Het zijn juist de fouten waaruit de ware lessen getrokken worden. Zoals ook de evolutie een eeuwigdurend proces is waarbij iedere generatie zich tracht te verbeteren ten opzichte van de vorige. Een andere stoorzender die onze kennis ondermijnt, is de overdaad aan informatie en details. Vooral het wereldwijde web draagt bij tot deze zondvloed aan informatie. Elk feitje moet

driedubbel gecheckt worden, want voor je het weet vind je op een andere internetpagina een heel andere uitleg en mag je weer van vooraf aan beginnen.

Preventie van wantoestanden is het uiteindelijke doel. Kennis alleen is hiervoor echter niet genoeg, het is vooral het begrip ervan dat telt. Willen we de geschiedenis ten volle bevatten, dan moeten we ons eerst afvragen hoe het steeds zo ver is kunnen komen. Waarom zijn we zo koortsachtig op zoek naar een leider, die ons weliswaar verenigt, maar ook de macht heeft ons in diepe dalen te storten? We voelen ons op ons best in een hiërarchie, waar sommigen het initiatief nemen als zij het aangereikt krijgen – of zich hardhandig in zo'n positie manoeuvreren – en anderen blij zijn geen verantwoordelijkheden te moeten dragen. Ook vandaag de dag vormt de hiërarchie het skelet van onze samenleving. We hebben de wereld in stukken gesneden, met elk een eigen bestuur en bestuursvorm. Soms branden dergelijke bestuursystemen zichzelf op of blijken ze bijna niet te stoppen, terwijl ze ondertussen de samenleving vernietigen. Denken we maar aan het Derde Rijk en de vele acties en offers die nodig waren om een eind te maken aan Hitlers dictatuur. Toch ontstaan er altijd nieuwe samenlevingen uit de as van hun voorgangers. Betere inzichten bloeien op en deze moeten we aanwenden om toekomstig onheil te voorkomen. Hiervoor moeten we echter openstaan voor fouten, onze trots opzij schuiven en het vals veiligheidsgevoel van ons afzetten.

We willen herhaling van de minder aangename gebeurtenissen in ons verleden voorkomen. Een voldoende kritische houding en een voortdurende alertheid op fouten zijn daarom essentieel. De staat moet erop toezien dat er geen misbruik wordt gemaakt van de invloed van de media op de bevolking. Haar taak bestaat er immers in het volk te dienen door anarchie tegen te gaan en het geheel van levens dat een land vormt te organiseren en in goede banen te leiden, zonder de individuele vrijheid aan te tasten. Dit wordt het beste gerealiseerd in een staatsvorm die berust op ware democratie. Deze moeten we herkennen en begrijpen, zodat we tijdig kunnen ingrijpen als het dreigt mis te lopen. De uitbouw en, zo nodig, de verbetering van het onderwijs is dus noodzakelijk. Lessen die we trekken uit voorvallen in het verleden kunnen ons helpen (schadelijke) handelingen van onze machthebbers te voorzien en hen op deze manier steeds een stap voor te blijven.